

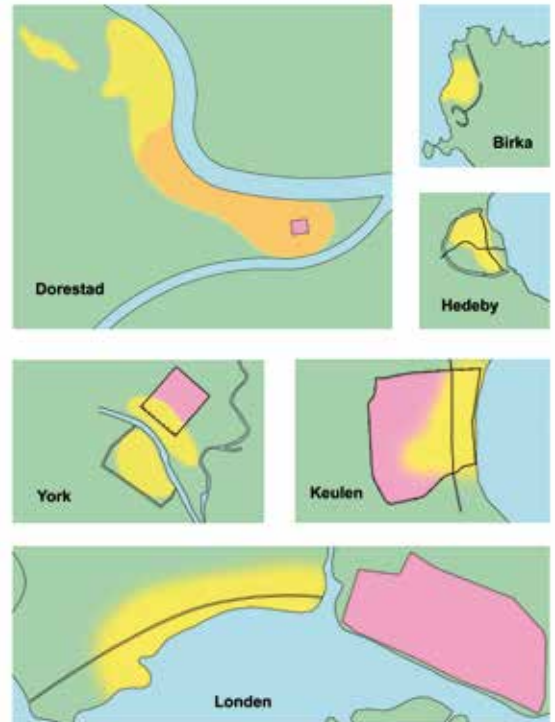
De ‘wereldreis’ van Katla

Een reisdocument maken bij de vroege middeleeuwen

Katla, een jonge, welgestelde vrouw, maakt in 852 een vaartocht van de Zweedse handelsstad Birka naar de belangrijke handelsstad Dorestad in het Frankische Rijk. Als docent doet u verslag van deze reis en de wereld waarin Katla leeft. De leerlingen visualiseren, terwijl u vertelt over de vroege middeleeuwen, met behulp van zelfverzonnen icoontjes voor de algemene historische concepten van het tijdvak die jullie op de route tegenkomen. Een les waarin woord en beeld samenkomen in het ‘reisdocument’.

Daan van Leeuwen
is hoofdredacteur van
Kleio.

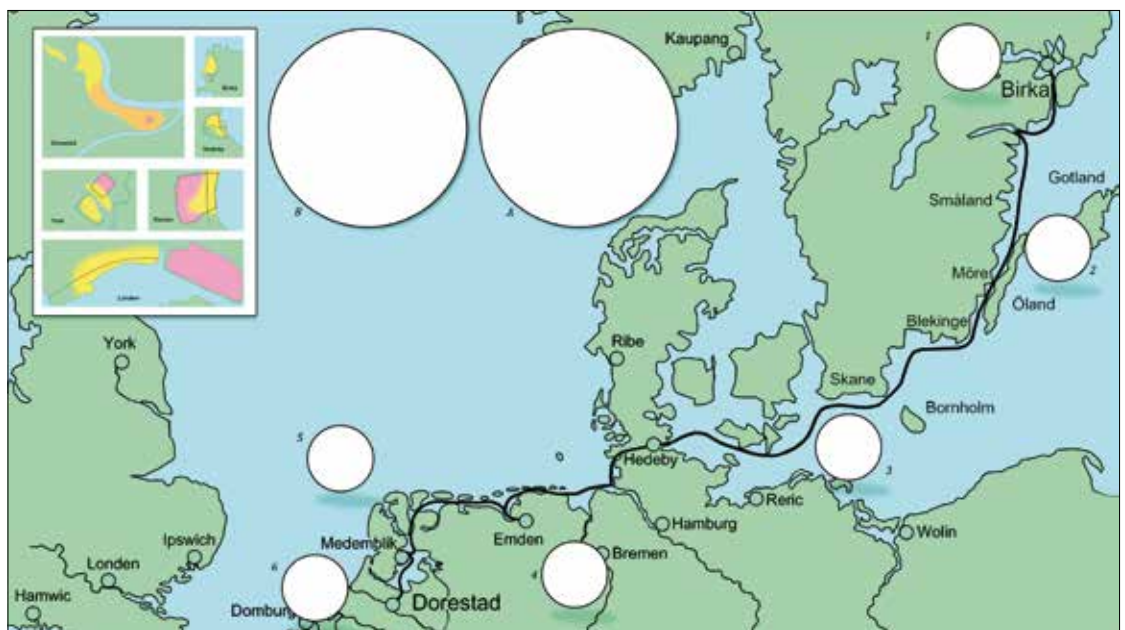
Hoe zou het zijn om in de negende eeuw aan boord van een klein handelsschip van Birka naar Dorestad te reizen? In het boek *Katla. De reis naar Dorestad* (2021) beschrijft historicus Luit van der Tuuk deze reis en neemt hij ons mee in de vroegmiddeleeuwse wereld – zie ook de recensie op pagina 69. De historische context van Noord-Europa in de negende eeuw die Van der Tuuk in zijn boek schetst, laat een prachtige doorsnee zien van hoe de wereld er toen uitzag. Hiermee kan het makkelijk gekoppeld worden aan de (kenmerkende) aspecten van de tijd van monniken en ridders. Gebruik voor deze Kleio in de klas het boek *Katla. De reis naar Dorestad* als uw reislogboek en vul samen met de leerlingen het reisdocument in.

Wat?

Samen met de leerlingen reist u met Katla van Birka naar Dorestad. U vertelt over de wereld waarin Katla leeft en verbindt deze met algemene, historische kenmerken uit de tijd van monniken en ridders. Als u op de bijbehorende routekaart – het reisdocument – bij een bepaalde lege cirkel bent aangekomen, bedenkt de leerling zelf een

Boven: Overzichtskaat waarop de grote steden van Noordwest-Europa zichtbaar zijn. Hierin kunnen leerlingen de grootte van steden vergelijken.
Onder: Het werkblad ‘reisdocument’ waarmee de leerlingen aan de slag gaan. Dank aan Luit van der Tuuk voor beide afbeeldingen.

Route	Onderwerp	Bladzijdes uit <i>Katla</i>
1	Terug naar de bron: missionaris Rimbart	11 en 12
A	Katla en tijdgenoten	30 en 31
2	Onveiligheid in Noord-Europa	70 tot 73
3	Varen en handelen	93 tot 115
4	Het hofstelsel	156 en 171
5	Frisia	151 en 152
6	Bisdom Utrecht en Willibrord	135 en 136
B	Dorestad	149 tot 155

¹ Mayer, R. E., & Anderson, R. B. (1992). The instructive animation: Helping students build connections between words and pictures in multimedia learning. *Journal of Educational Psychology*, 4, 444-452.

icoontje dat past bij het algemene historische kenmerk waarover u net verteld heeft. De leerling gaat op deze manier aan de slag met het visualiseren van algemene historische concepten uit de vroege middeleeuwen die passen bij de onderwerpen uit het curriculum. In de grote cirkels maakt de leerling een tekening van (de kleding van) Katla of een tijdgenoot, en van Dorestad.

Voor wie?

Leerlingen uit groep 7 en 8 en de brugklas.

Wanneer?

Deze les is van toepassing op de tijd van monniken en ridders.

Hoe lang?

Deze les kan verdeeld over een of twee lessen gegeven worden.

Hoe werkt het?

In deze les moet de leerling actief luisteren naar uw verhaal over de wereld van Katla. Deze jonge vrouw reist in het jaar 852 van het Zweedse Birka naar Dorestad. Nu weten we niet zoveel van de reis van Katla zelf, maar wel van de wereld waarin ze leeft. Terwijl u van alles vertelt over de historische context en de omstandigheden van de reis, kijken de leerlingen mee in hun eigen reisdocument. U laat verschillende onderwerpen de revue passeren en stopt af en toe om de leerling een icoontje te laten bedenken bij het zojuist besproken onderwerp. De leerling tekent dit icoontje in de bijpassende, lege cirkel. Op de route passeert Katla zeven kleine, witte cirkels voor verschillende icoontjes passend bij verschillende kenmerken van de vroege middeleeuwen. Er zijn twee grotere, lege cirkels binnen het reisdocument waarin de leerling een tekening kan maken. In de eerste grote cirkel (A) maakt de leerling een tekening van Katla of een tijdgenoot. In de tweede grote cirkel (B) maakt de leerling een afbeelding van Dorestad. Alle icoontjes passen bij onderwerpen die tot het tijdvak behoren (zie kader).

Wat levert het op?

Leerlingen gaan in deze opdracht zelf aan de slag om woord en beeld te combineren (dual coding).¹ De opdracht daagt uit om abstracte, historische concepten middels woorden om te zetten in beelden. U kunt deze opdracht inzetten aan het begin van het bespreken van dit tijdvak of juist aan het einde als alle onderwerpen al eerder aan bod zijn geweest. Het reisdocument kan, bijvoorbeeld in het voorbereiden op een toetsmoment, dan gebruikt worden om de betekenis van de icoontjes in eigen woorden uit te leggen. ■

Ales stenar, een Vikingmonument uit de vroege middeleeuwen.

Het werkblad 'reisdocument' kunt u downloaden op vgnkleio.nl.

Aan de slag met *Katla*

Als lid van VGN Kleio krijgt u 25 procent korting op *Katla. De reis naar Dorestad* (2021) van Luit van der Tuuk (Omniboek).

Scan de QR-code en voer de code **904-11314** in. Of ga naar omniboek.nl/actiecode. De kortingsactie is geldig tot 21 juni 2022.

